

Bilag lektion 4: Forebyggelse af ekstremisme og radikaliserings

I Danmark samarbejder myndighederne om det sociale og kriminalpræventive arbejde for at forebygge radikaliserings og ekstremisme. Det kaldes den 'danske model for forebyggelse af radikaliserings og ekstremisme'. Der er 12 politikredse i Danmark, og de har hver et **Infohus**, hvor forebyggelsen koordineres med deltagelse af forskellige aktører fra politiet, kommunen og SSP. SSP-samarbejdet (som er et samarbejde mellem skoler, sociale myndigheder og politiet) står helt centralt i forebyggelsesindsatsen, da der tit er et overlap mellem radikaliserings og en række adfærdsmæssige udfordringer og bekymringsområder som for eksempel mistrivsel, misbrug, vold og kriminalitet.

Det forebyggende arbejde dækker lige fra oplysningsarbejde til håndtering af specifikke sager med radikaliserede og voldsparede unge. Det vil sige, at der for eksempel afholdes oplæg, undervisning og temadage for at sikre, at unge og voksne er klædt på til at modstå og håndtere radikaliserings som forældre, undervisere, sportstrænere, medstuderende eller ven. Det vil også sige, at der rækkes ud og etableres relationer til unge, der viser tegn på radikaliserings eller anden form for udsathed og mistrivsel. Desuden betyder det, at der bliver grebet ind, hvis personer er blevet radikaliseret og eventuelt også indgår eller har indgået i kriminelle og voldelige aktiviteter. Hvis det sidste er tilfældet, kan der være tale om strafferetlige tiltag (altså hvor man bliver stillet for en dommer), men der kan også være tale om rådgivning om exitforløb (hvor det handler om at få de unge ud af den ekstremistiske og kriminelle løbebane og igen blive en del af samfundet). Et exitforløb kan blandt andet indeholde psykologsamtaler, jobtilbud og mentorforløb.

Hvad menes med lokalsamfund og modstandskraft?

Det er ofte i skolen, i relationen til familien, i fodboldklubben eller i de mere uformelle grupper og netværk, at man bemærker og måske også bliver påvirket, hvis en person ændrer opførsel som følge af radikaliserings. Derfor kan aktører i lokalsamfundet sætte tidligt ind, hvis tegn på radikaliserings bliver opdaget f.eks. ved, at en person begynder at komme i et ekstremistisk miljø, eller hvis vedkommende begynder at udvise mere ekstremistiske holdninger.

Ordet lokalsamfund skal i denne sammenhæng forstås som et geografisk område, hvor folk og organisationer er bundet sammen på kryds og tværs. Det er alt fra lokale myndigheder, skoler, væresteder og klubber, fritidsforeninger, biblioteker, lokale kiosker, restauranter og butikker, boligforeninger, religiøse fællesskaber til de nære relationer (venner, familie og naboer).

Ordet modstandskraft er en oversættelse af begrebet 'resilience', der har sin oprindelse i naturvidenskaben, hvor det anvendes til at betegne en organismes evne til at overleve eller tilpasse sig, uanset hvilke farer der kommer fra omgivelserne. Ordet modstandskraft beskriver i denne sammenhæng et lokalsamfunds evne til at modarbejde radikaliserings af områdets

børn og unge. Et 'modstandsdygtigt lokalsamfund' er blandt andet kendetegnet ved, at der er stor tillid iblandt borgerne, en oplevelse af fællesskab, en vilje til at tale også om de svære ting og en evne til at opbygge en fælles forståelse af udfordringer og mulige løsninger.

Hvem bidrager til forebyggelse og modstandskraft?

Fællesskaber har stor betydning for vores trivsel. Oplevelsen af at være et værdsat medlem af en familie, gruppe af venner, klasse eller forening understøtter individuel modstandskraft og bidrager til at forebygge radikalisering og ekstremisme. Vi skal også turde tale om et emne som radikalisering. Det er vigtigt, at eventuelle tabuer nedbrydes, for hvis folk ikke finder det naturligt at tale med hinanden om de svære ting, kan der opstå situationer, hvor pårørende faktisk har opdaget, at noget er ved at gå galt, men ikke tør bede om hjælp.

Myndighederne spiller en stor rolle både i det forebyggende arbejde og ved faktiske eksempler på radikalisering. For de myndigheder, der er til stede lokalt, såsom politi, virker det stærkt, når de opbygger lokalkendskab og skaber tillidsfulde relationer. Men myndighederne kan ikke gøre det alene. Lokalsamfundet kan være med til at opfange, forstå og reagere på individuelle udfordringer.

Det er for det meste er **familien**, der først opdager ændringer i en persons adfærd. Oftest er familien meget interesseret i at få den unge ud af radikaliseringen. Desværre er nogle familier bange for spørge om hjælp. De kan være bange for at blive sat i bås, og de kan være bange for, at myndighederne tager kontrol over deres familieliv. Hvis familien ikke har mulighed for at gribe ind eller ikke evner det, kan andre **nære relationer** spille en væsentlig rolle. Det kan for eksempel være tillidsfulde venskaber eller lærer-/elevrelationer.

Skoler og uddannelsesinstitutioner spiller også en væsentlig rolle i det forebyggende arbejde. Her kan de unge tilbydes inkluderende fællesskaber. Her er også en faglig platform, hvor de unge kan lære de normer, værdier og den viden, der skal til, for at kunne forholde sig kritisk til det ekstremistiske materiale, de møder, og så de kan gennemskue, om det faktisk er troværdigt.

I **klubber og væresteder** er de unge sammen med pædagoger og andet personale, der kan bidrage til at afdække radikalisering hos enkeltpersoner. Klubber og væresteder spiller også en stor rolle ved at give de unge en følelse af fællesskab og ved at styrke deres selvtillid.

Frivillige foreninger kan samle og styrke et lokalsamfund, fordi de er baseret på grundværdier om gensidige og forpligtende fællesskaber. Forskning peger på, at det kan give øget selvværd samt skabe venskaber, hvis man er med i eksempelvis en sportsklub, kommer i musikskole, er aktiv i en politisk ungdomsorganisation, en humanitær organisation eller går til spejder, for blot at nævne nogle eksempler. De samme faktorer gælder for **religiøse fællesskaber** - naturligvis forudsat, at de ikke selv tror på ekstremistiske eller antidemokratiske fortolkninger af religionen. Religiøse ledere og andre i det religiøse fællesskab kan spille en vigtig rolle ved aktivt at imødegå ekstremistiske fortolkninger af Islam.

Hvordan anskues den overordnede forebyggelsesindsats?

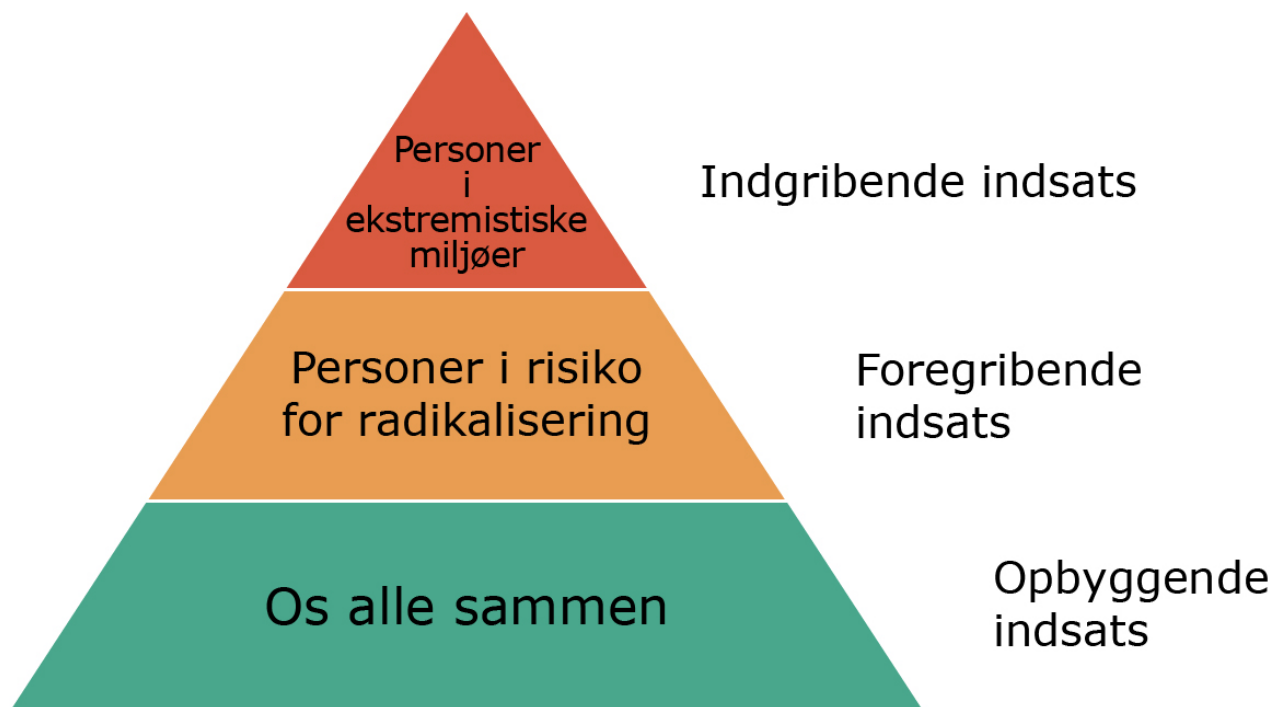
Som de tidligere afsnit viser, er forebyggelse mod radikaliserings og ekstremisme langt fra kun et arbejde for politiet. Det starter derimod langt før, for det handler i første omgang om at skabe trivsel, inklusion og samtidig kritisk tænkende unge, der har en åben og nysgerrig tilgang til verden, og som er i stand til at modstå ekstremistiske udlægninger og ekstremisters had mod 'de andre'.

Der kan være store forskelle på forskellige personers radikaliseringsprocesser. Når man ser på den enkelte persons radikaliseringsproces, er der ofte også tale om en kompleks proces, som er drevet af en lang række forskellige og nogle gange modsatrettede faktorer. Med andre ord: Der er ikke én forklaring på radikaliseringsproces – der er mange.

Når radikaliseringsprocesser er så forskellige og komplekse, betyder det også, at dét, vi som samfund skal gøre for at forebygge radikaliseringsproces, ikke kan have én form, der tilpasses alle. De forebyggende indsatser skal kunne tilpasses den enkelte situation.

Forebyggelse kan siges at foregå på tre niveauer, hvilket illustreres i denne **forebyggelsestrekant**, som blandt andre anvendes af Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme

Den indgribende indsats er rettet mod personer, der allerede er blevet radikaliseret, og som eventuelt også har begået kriminalitet. Målet er at få individerne ud af de ekstremistiske miljøer og tankesæt og naturligvis også at få stoppet den voldelige og kriminelle løbebane, de måske har påbegyndt. Afhængigt af situationens karakter og alvor kan det involvere efterforskning og strafferetlige tiltag, men også "blødere" indsatser, som for eksempel mentorordninger, hvor radikaliserede mødes med en mentor, som støtter dem i at finde en vej tilbage til et liv uden ekstremisme og kriminalitet.

Den foregribende indsats er rettet mod grupper og personer, der er radikaliseringsstruede og på anden måde udsatte. Det vil sige, hvor der ses tegn på mistro og eventuelt søgen mod ekstremistiske eller kriminelle miljøer. Den foregribende indsats er mere målrettet end den opbyggende indsats og omfatter blandt andet sociale og kriminalpræventive indsatser i socialt udsatte områder. Målet er at stoppe radikaliserings i opløbet og at tilbyde positive alternativer til de unge.

Den opbyggende indsats angår os alle. Det er den del, der sikrer, at vi som mennesker trives og har en følelse af at høre til. Den opbyggende indsats foregår i hjemmet, i skolen og i klubber og foreninger, hvor børn og unge udvikler sociale kompetencer, kritisk sans, samfundsengagement og ansvarsbevidsthed. Det er den del af vores opdragelse og uddannelse, der gør os til robuste og engagerede medborgere generelt, og som også gør os mindre sårbare over for radikaliserings.